

УДК 378.001.76:811'243

**ДО ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ
У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ**

Леган Вікторія Петрівна
м.Ужгород

У статті проаналізовано проблеми використання інноваційних методів у процесі викладання іноземних мов. Розглянуто метод проектів, в основі якого лежить розвиток пізнавальних, творчих навичок студентів, умінь самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, критично мислити. Розкрито сутність компетентісно-діяльнісного підходу до навчання іноземних мов, яка полягає в орієнтації на результат навчання, тобто на формування в суб'єктів навчання комплексу компетенцій.

Ключові слова: інноваційні методи, методика викладання, іноземні мови.

Сучасні тенденції глобалізації та інтеграції світової спільноти неодмінно позначаються на різних аспектах людського буття, не залишається осторонь й освітня сфера. Сьогодні освіта України перебуває у стані організаційного реформування та модернізації. Реалізація нових векторів у галузі освіти потребує застосування інноваційних педагогічних технологій, творчого пошуку нових концепцій, принципів і підходів до освітнього процесу на різних етапах формування особистості.

Вітчизняна освітня система потребує реформування з урахуванням інноваційних методів та технологій викладання. Сьогоднішня тенденція розвитку освіти в Україні прогресує у напрямку

зміни основ освітньої системи. Стратегія модернізації вітчизняної системи освіти ставить вивчення іноземних мов в ряд пріоритетів розвитку сучасної освіти. Відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України № 99 від 10 лютого 2010 р. «Про Концепцію організації підготовки магістрів в Україні», вимог Державної національної програми «Освіта» («Україна XXI століття»), Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті, Закону України «Про вищу освіту» передбачається підвищення якості освіти шляхом структурної перебудови національної освітньої системи, розширення міжнародного співробітництва, що в свою чергу вимагає підвищення рівня володіння іноземними мовами.

Сьогодні знання іноземних мов є вимогою часу, засобом міжособистісної комунікації та міжкультурного спілкування. У контексті організаційного реформування освіти, одне з центральних місць посідає іншомовний сегмент. Ефективне оволодіння іноземними мовами можливе за умови запровадження інноваційних технологій навчання у навчально-виховний процес, що сприяють розвитку комунікативних вмінь, виступають дієвим засобом мотивації, допомагають розкрити та реалізувати творчі здібності суб'єктів навчання тощо.

Для досягнення високого рівня володіння іноземною мовою в учнів/студентів учитель/викладач повинен володіти новітніми методами викладання, спеціальними навчальними техніками та прийомами, вміти оптимально підібрати той чи інший метод відповідно до рівня знань, потреб, інтересів студентів тощо. Раціональне та вмотивоване використання методів навчання на заняттях з іноземної мови вимагає креативного підходу з боку викладача, адже педагогіка є наукою і мистецтвом одночасно, тому і підхід до вибору методів навчання має ґрунтуватися на творчості педагога.

Дослідження педагогічної літератури показало, що проблематика використання інноваційних методів у викладанні та впровадження їх в освітню систему розглядалися багатьма вченими (В.Биков [1], Р.Гуревич [2], І.Дичківська [3], Н.Ничкало [4], О.Пінаєва [5]). Проблеми застосування інноваційних підходів у навчанні іноземних мов присвячені праці багатьох вітчизняних та зарубіжних педагогів, серед них: Н.Гез [6], В.Гузєєв [7], В.Андрєєв [8], Л.Подимова [9], Н.Мойсеюк [10].

Мета статті – розглянути метод проектів та компетентісно-діяльнісний метод як інноваційні методи навчання іноземних мов.

Вибір сучасних методів навчання (способів, прийомів, форм) обумовлюється наступними критеріями [11]:

- 1) створення атмосфери, в якій учень/студент почуває себе комфортно і вільно, стимулювання його/її інтересів, розвиток бажання практично користуватися іноземною мовою, що сприятиме реальному досягненню успіху;
- 2) захоплення учня/студента, залучення до навчання емоціям, почуттям, що співвідносяться з його/її реальними потребами, стимулювання мовних, когнітивних, творчих здібностей особистості;
- 3) активізація особи, надання їй головної ролі в процесі навчання за активної взаємодії з іншими учасниками; створення ситуації, в яких учитель/викладач не є центральною фігурою (усвідомлення учнем/студентом, що вивчення іноземної мови більшою мірою пов'язане з його особою та інтересами);
- 4) навчання учня/студента працювати над мовою самостійно на рівні фізичних, інтелектуальних і емоційних можливостей, що допоможе забезпечити диференціацію та індивідуалізацію в процесі навчання;
- 5) використання різних форм роботи (індивідуальна, групова, колективна), які стимулюють активність учнів/студентів, самостійність, творчість.

Як відомо, термін «інновація» походить від латинського «innovation» – «відновлення», «оновлення», «зміна». У навчальному контексті «інновація» означає створення нових підходів і технологій на основі переосмислення попереднього досвіду і запровадження новітніх досягнень та їх комплексне використання [12]. Таким чином у педагогіці інновація означає нововведення, що поліпшує хід і результати навчально-виховного процесу.

Інновації у змісті освіти, його парадигмах закономірно потребують відповідного оновлення технологій та методик, що, зазвичай, розглядаються в теорії як навчальні, виховні й управлінські

[13].

Педагогічна технологія є змістовим узагальненням, що може бути представлено трьома аспектами, а саме: науковим: педагогічна технологія – складова педагогічної науки, що проектує педагогічні процеси у педагогічних системах; процесуально-опісовим: опис (алгоритм) процесу, сукупність цілей, змісту, методів і засобів, для досягнення гарантованих результатів, запланованої мети; процесуально-дійовим: здійснення технологічного (педагогічного) процесу, функціонування всіх особистісних, інструментальних і методологічних педагогічних засобів [14].

Сьогодні активно розвиваються наступні інноваційні педагогічні технології навчання іноземних мов: навчання в співробітництві, ігрові технології, проблемне навчання, проектні технології, модульні технології, інтерактивні технології, комп'ютерні технології, технології інтенсивного навчання, інформаційні технології, технології дистанційного навчання, тренінгові системи навчання та інші.

На сьогодні педагоги виділяють 2 нові методи викладання, які принципово відрізняються від традиційних: (1) метод проектів; (2) компетентісно-діяльнісний метод.

Метод проектів – це метод в основі якого лежить розвиток пізнавальних, творчих навичок студентів, умінь самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, критично мислити.

Мета використання методу полягає у формуванні навичок ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій при навчанні студентів різного віку за допомогою інноваційних педагогічних технологій, якими передбачається самостійна (індивідуальна чи групова) дослідницько-пошукова діяльність студентів.

В основу методу проектів [15] покладено ідею, яка становить суть поняття «проект», він прагматично спрямований на результат, який досягається після розв'язання тієї чи іншої практичної або теоретично значимої для студентської аудиторії проблеми. Важливо, що результат, отримуваний у ході роботи над проектом, студент може побачити, осмислити й використати в реальній практичній діяльності. Проект цінний тим, що в ході його виконання студенти вчаться самостійно здобувати інформацію, отримувати знання й досвід пізнавальної й навчальної діяльності.

Серед основних вимог до використання даного методу доцільно виділити наступні:

- 1) наявність значущої в дослідницькому або творчому плані проблеми чи задачі, для розв'язування якої потрібні інтегровані знання та дослідницький пошук;
- 2) практична, теоретична, пізнавальна значущість передбачуваних результатів;
- 3) самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність студентів;
- 4) визначення кінцевої мети проектів (спільних чи індивідуальних);
- 5) визначення базових знань з різних галузей, необхідних для роботи над проектом;
- 6) використання дослідницьких методів: визначення проблеми, дослідницьких задач, які впливають з проблеми, висунення гіпотез щодо їх розв'язування, обговорення методів дослідження, оформлення кінцевих результатів, аналіз отриманих даних, підведення підсумків, корегування, висновки (використання в ході спільного дослідження методів мозкової атаки і «круглого стола», статистичних методів, творчих звітів, перегляду);
- 7) результати виконаних проектів мають бути певним чином оформлені (відеофільм, комп'ютерна газета, анімаційний мультфільм, веб-сторінка).

Результатом ефективного навчання є розроблення та захист власного портфоліо навчального проекту, подальша розробка якого передбачає використання інформаційно-комунікаційних технологій та відповідність спеціальним вимогам до змісту, подальше впровадження спланованого проекту при навчанні студентів.

Під поняттям «компетентісно-діяльнісний підхід» розуміється спрямованість освітнього процесу на формування та розви-

ток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості. Компетентнісно-орієнтований підхід пов'язаний з особистісно-орієнтованим і діяльнісним підходами до навчання, оскільки стосується особистості учня й може бути реалізованим і перевіреном тільки в процесі виконання конкретним учнем певного комплексу дій. Він потребує трансформації змісту освіти, перетворення його з моделі, яка існує об'єктивно, для "всіх" учнів/студентів, на суб'єктивні надбання одного учня/ студента, що їх можна виміряти.

Сутність компетентнісно-діяльнісного підходу до навчання іноземних мов полягає в тому, що відбувається орієнтація на результат навчання, тобто на формування в суб'єктів навчання комплексу компетенцій. Основною метою навчання іноземних мов сьогодні є формування і розвиток комунікативної культури та практичне оволодіння тими хто навчається іноземною мовою.

Компетентнісно-діяльнісна методика навчання іноземної мови має за основу діяльнісну концепцію навчання, представлену теорією поетапного формування розумових дій. По суті, ця методика співвідносна з діяльнісним підходом, в основі якого лежить ідея про активність об'єкту, про навчання як активну, свідому, творчу діяльність. Ця методика припускає навчання спілкуванню в єдності всіх його функцій: регулятивною, пізнавальною, ціннісно-орієнтованою і етикетною. Методичні принципи цієї методики можна сформулювати так:

1. Принцип необхідності логічного мислення. компетентнісно-діяльнісна методика орієнтована на понятійне, логічне мис-

лення студентів.

2. Принцип активності. Під час використання компетентнісно-діяльнісної методики активність студента очевидна. Необхідність цього закладена в її назві. Ця методика передбачає велику активність для попереднього оволодіння мовними засобами і подальшим оволодінням мови на основі наявних знань, умінь, навичок використання мовних засобів у комунікативному процесі.

3. Принцип первинного оволодіння мовними засобами. Цей принцип виник з того, що творці компетентнісно-діяльнісної методики вважають за невірне навчання мовним засобам у процесі роботи зі змістом того, що повідомляється.

Висновки. Проблеми використання інноваційних методів та технологій викладання іноземних мов багатогранні. Деякі з них стосуються самого процесу викладання, деякі належать до складності впровадження нових методик в освітню систему, інші стосуються недосконалості системи освіти.

У зв'язку з сучасними тенденціями розвитку освіти, запровадження інноваційних технологій навчання іноземних мов є вимогою часу і одним із пріоритетних напрямів реформування іншомовного сегменту освіти, що спричинює пошук нових форм і методів навчання, сприяє результативності формування комунікативної компетенції, підвищенню мотивації, розкритті творчого потенціалу, покращенні організації роботи у групах і колективі, дозволяє посилити міжпредметні зв'язки та забезпечує інтегрованість курсів.

Література та джерела

1. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія / В.Ю.Биков. – К.: Атіка, 2009. – 684 с.
2. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі і наукових дослідженнях / Р.С.Гуревич, М.Ю.Кадемія. – К.: Освіта України, 2006. – 386 с.
3. Основи педагогічної інноватики: Навч. посіб. / І.М.Дичківська. – Рівне: Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, 2001. – 231 с.
4. Професійно-технічне образование в Украине: проблемы исследований / Н.Г.Ничкало. – К.: Наук. світ, 1999. – 28 с.
5. Метод проектів у системі підготовки сучасного вчителя технологій / Г.Ф.Мамус, О.Ю.Пінаєва // Наук. зап. Терноп. нац. пед. ун-ту. Сер. Педагогіка. – 2011. – № 3. – С.255-261
6. Методика обучения иностранным языкам в средней школе: Учебник / [Н.И.Гез, М.В.Яховицкий, А.А.Миролюбов и др.]. – М.: Высш. школа, 1982. – 373 с.
7. Гузеев В.В. От методик к образовательной технологии / В.В.Гузеев // Начальное образование. – 1998. – № 7. – С.84-107
8. Андреев В.И. Педагогика творческого саморазвития: Инновационный курс: В 2 кн.: Кн. 1./ В.И. Андреев. Казань, 1996. – 568 е.; Кн. 2. -Казань, 1998. – 320 с.
9. Показники оцінки якості освіти в контексті психолого-педагогічної інноватики / Л.С.Подимова, А.Аль-Саді // Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Т.Шевченка. – Пед. науки. – 2012. – № 22, ч. 3. – С.61-67
10. Педагогіка: Навч. посіб. / Н.Є.Мойсеюк. – 5-е вид., допов. і переробл. – К.: [Б.в.], 2007. – 656 с.
11. Буданова Е.А. Методика обучения переводу на основе лингвокогнитивных моделей (начальный этап, языковой вуз): дис...канд.пед.наук: спец.13.00.02 «Теория и методика ... предпрофильной подготовки» / Екатерина Александровна Буданова. – М., 2001. – 211 с.
12. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С.Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
13. Филипова Л.Я. Развитие украинского высшего образования информационно-документного профиля в контексте проектов ЮНЕСКО / Л.Я.Филипова // Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI ст.: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., м.Одеса, 11-13 вересня 2008 р. – С.12-13
14. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: Монографія / С.О.Сисоєва та ін., За ред. С.О. Сисоєвої. – К.: Віпол, 2001. – 502 с.
15. Байдунова Л.А. Метод проектов при обучении учащихся двум иностранным языкам / Л.А.Байдунова, Т.В.Шапошникова // Иностран. яз. в шк. – 2002. – №1. – С.5-10

В статье проанализированы проблемы использования инновационных методов в процессе преподавания иностранных языков. Рассмотрено метод проектов, в основе которого лежит развитие познавательных, творческих навыков студентов, умений самостоятельно конструировать свои знания, ориентироваться в информационном пространстве, критически мыслить. Раскрыта сущность компетентно-деятельностного подхода к обучению иностранным языкам, которая заключается в ориентации на результат обучения, т.е. на формирование в субъектах обучения комплекса компетенций.

Ключевые слова: инновационные методы, методика преподавания, иностранные языки.

The author of the article has analyzed the problems of using innovative methods in teaching foreign languages. Method of projects has been considered as a method based on the development of cognitive and creative skills of students, skills to independently construct their knowledge, to navigate the information space, to think critically. The essence of the competence-active approach in learning foreign languages has been disclosed with its focus on learning outcomes, to wit the formation of a complex of learning skills.

Key words: innovative methods, methods of teaching, foreign languages.